

Sygn. akt II PK 301/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 26 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa K. M.
przeciwko Publicznemu Gimnazjum [...] w B.
o ustalenie stosunku pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 maja 2011 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Ś.
z dnia 9 sierpnia 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 9 sierpnia 2010 r. Sąd Okręgowy w Ś. oddalił apelację strony pozwanej - Publicznego Gimnazjum [...] w B. od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 23 kwietnia 2010 r., ustalającego, że powód K. M. zatrudniony jest na stanowisku dyrektora strony pozwanej od 1 września 2008 r. do 31 sierpnia 2012 r.

W sprawie tej ustalono, że w wyniku postępowania konkursowego z dnia 30 maja 2007 r. przeprowadzonego w Mieście i Gminie B. powód został wyłoniony kandydatem na stanowisko dyrektora Publicznego Gimnazjum [...] w B. (zwanego dalej Gimnazjum). Z uwagi na skargi rodziców i uczniów pozwanego Gimnazjum co do zgodności z ustawą składu komisji konkursowej na gruncie § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 października 2003 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki i trybu pracy komisji konkursowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 189, poz. 1855), Burmistrz Miasta i Gminy B. zarządzeniem Nr 32/2007 z 19 czerwca 2007 r. unieważnił ten konkurs. Natomiast wojewoda [...] rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 13 lipca 2007 r. stwierdził nieważność tego zarządzenia Burmistrza, który wniósł skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W związku z toczącymi się postępowaniem powodowi powierzono stanowisko dyrektora Gimnazjum jedynie na okres roku, tj. od dnia 1 września 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2008 r. Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2008 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargę Gminy B.

W związku z powierzeniem powodowi stanowiska dyrektora pozwanej szkoły na jeden rok, Burmistrz zarządzeniem z dnia 13 marca 2008 r. ogłosił i zarządził przeprowadzenie ponownego postępowania konkursowego na stanowisko dyrektora Gimnazjum. W wyniku tego postępowania wyłoniono inną osobę, której powierzono stanowisko dyrektora szkoły.

W pozwie z dnia 15 kwietnia 2008 r. skierowanym przeciwko Miastu i Gminie B. reprezentowanej przez Burmistrza Miasta i Gminy B. powód domagał się ustalenia, że pozwany powierza powodowi stanowisko dyrektora Gimnazjum na okres od dnia 1 września 2008 r. do dnia 31 sierpnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Z. uwzględnił żądanie powoda wyrokiem z dnia 6 czerwca 2008 r., od którego Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 2 października 2008 r. oddalił apelację strony pozwanej. Następnie pozwana wniosła skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który wyrokiem z dnia 24 września 2009 r., II PK 78/09, uchylił zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Z. oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi, uznając skargę kasacyjną za uzasadnioną w przedmiocie zarzutu naruszenia art. 3 k.p., ponieważ pozwanym w sprawie nie jest Miasto i Gmina B., lecz Gimnazjum [...] w B.

W piśmie z dnia 4 lutego 2010 r. powód zmodyfikował żądanie pozwu, wnosząc o ustalenie, że jest zatrudniony na stanowisku dyrektora Publicznego Gimnazjum [...] w B. od 1 września 2008 r. do 31 sierpnia 2012 r. Wniósł o wezwanie do udziału w sprawie Gimnazjum i zwolnienie strony pozwanej Miasta i Gminy B. od dalszego udziału w sprawie. Gimnazjum w B. wyraziło zgodę na wstąpienie w procesie w miejsce pozwanego Miasta i Gminy B.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2010 r. ustalił, że powód jest zatrudniony na stanowisku dyrektora pozwanego Gimnazjum od dnia 1 września 2008 r. do dnia 31 sierpnia 2012 r. Sąd ten przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w toku pierwszego procesu, uznając je kompletne, zupełne i niewymagające uzupełnienia. Uznał, że powód miał interes prawny do występowania z przedmiotowym powództwem i interes ten nie został przez niego utracony. Uchylenie przez Sąd Najwyższy poprzednich wyroków, które nastąpiło wyłącznie z powodu braku legitymacji biernej Miasta i Gminy B., nie zmienia dokonanej oceny roszczenia powoda, a zatem Sąd Rejonowy miał podstawy do stwierdzenia, że powód jest zatrudniony na stanowisku dyrektora Gimnazjum na okres 5 lat do 31 sierpnia 2012 r.

Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego Gimnazjum, wskazując, że spór w sprawie od początku, mimo zmiany po stronie pozwanej, sprowadza się do interpretacji art. 189 k.p.c. i art. 36a ust. 13 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o systemie oświaty). Sąd podzielił w całości stanowisko Sądu pierwszej instancji, jak również Sądów rozpoznających sprawę w poprzednim postępowaniu, oparte na wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1999 r., I PKN 11/99, stwierdzającego, iż zasadność powierzenia stanowiska dyrektora szkoły na okres krótszy niż 5 lat szkolnych podlega kontroli sądowej oraz że po stronie powoda istnieje interes prawny w ustaleniu, gdy od tego ustalenia zależy treść różnego rodzaju uprawnień i przyszła sytuacja prawna powoda. Za to, że w chwili orzekania powód nie był już dyrektorem pozwanego Gimnazjum odpowiada tylko i wyłącznie podmiot występujący w imieniu strony pozwanej. Nie można tym obciążać powoda, który domaga się ustalenia, iż po wygraniu konkursu

na dyrektora szkoły w 2007 r. powinien mieć tę funkcję powierzoną na okres 5 lat, tym bardziej że nie istniały „uzasadnione przyczyny” skrócenia kadencji, o których mowa w art. 36a ust. 13 ustawy o systemie oświaty. Jakkolwiek do oceny czy zachodzą te „uzasadnione przyczyny” ustawodawca upoważnił organ uprawniony do powołania dyrektora, to jednak ocena ta nie może być dowolna, a uzasadnione przyczyny powinny istnieć obiektywnie i dotyczyć osoby kandydata na stanowisko dyrektora szkoły lub samej szkoły (np. planowane zmiany organizacyjne). Tymczasem w toku procesu ustalono, że jedyną przyczyną skrócenia kadencji powoda na stanowisku dyrektora było unieważnienie konkursu, a zatem przyczyna ta nie dotyczyła ani osoby kandydata na stanowisko dyrektora, ani samej szkoły. W ocenie Sądu, nie była to w żadnym wypadku uzasadniona przyczyna odstąpienia od powierzenia stanowiska dyrektora na ustawowo przewidziany okres 5 lat, tym bardziej że decyzja o unieważnieniu konkursu została uchylona i już w trakcie pierwszego postępowania przed sądem była nieaktualna.

Odnośnie do zarzutów apelacji dotyczących naruszenia przepisów postępowania Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie dowodowe sprowadzało się do dopuszczenia dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, a pomimo podmiotowej zmiany po stronie pozwanej była ona reprezentowana przez tego samego pełnomocnika, który był obeznany ze stanem sprawy i dlatego powtarzanie całości postępowania nie sprzyjałoby zasadzie ekonomiki procesowej. Wyroki poprzednio wydane w sprawie zostały uchylone, ale postępowanie nie zostało zniesione, a zatem Sądy mogły skorzystać z poprzednio przeprowadzonych dowodów.

W skardze kasacyjnej strona pozwana zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, w szczególności: 1/ art. 189 k.p.c. przez uznanie, że powód miał interes prawny do wystąpienia z powództwem o ustalenie zatrudnienia na stanowisku dyrektora pozwanej szkoły od 1 września 2008 r. do 31 sierpnia 2012 r., podczas gdy powierzenie tego stanowiska nie było dodatkowym zatrudnieniem ani nawiązaniem nowego stosunku pracy na podstawie powołania, przeto nie można żądać „ustalenia zatrudnienia na stanowisku dyrektora szkoły”, 2/ art. 224 § 1 k.p.c., art. 235 k.p.c., art. 198 § 3 k.p.c. i art. 178 ust. 1 Konstytucji RP przez nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego i tym samym naruszenie zasady

bezpośredniości oraz oparcie wyroku na dowodach i ustaleniach faktycznych dokonanych poprzednio przez inny sąd w wyroku, który został następnie uchylony w całości, a to wbrew wnioskowi powoda o powtórzenie postępowania dowodowego, 3/ art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez wydanie wyroku w oparciu o stan faktyczny aktualny na dzień 6 czerwca 2008 r., nie zaś na dzień wydawania wyroku, a zatem nieuwzględnienie okoliczności jakie zaszły pomiędzy wytoczeniem przez powoda powództwa a orzekaniem według stanu na dzień wydania wyroku i uznanie, że powód ma interes prawny w ustaleniu zatrudnienia na stanowisku dyrektora w pozwanym gimnazjum, „co skutkowało również naruszeniem prawa materialnego poprzez uznanie, iż według stanu na dzień orzekania powód miał interes prawny w żądaniu ustalenia, tj. art. 189 k.p.c. w zw. z art. 36 ust. 1 ustawy o systemie oświaty”. W skardze zarzucono też naruszenia prawa materialnego, w szczególności art. 36a ust. 8 ustawy o systemie oświaty „(obecnie art. 36a ust. 13; Dz. U. 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami)” przez uznanie, że powierzenie stanowiska dyrektora gimnazjum powodowi na okres krótszy niż 5 lat nastąpiło bez uzasadnionej przyczyny, a tym samym dokonanie wykładni prowadzącej do społecznie nieakceptowanych skutków i rezultatów niedających się pogodzić z pozostałymi przepisami ustawy o systemie oświaty.

Jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano potrzebę wykładni „przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz braku jednolitości w orzecznictwie Sądu Najwyższego w kwestii roszczenia przysługującego nauczycielowi, któremu powierzono stanowisko dyrektora szkoły na okres krótszy niż pięć lat” oraz oczywiste uzasadnienie skargi ponieważ „już na pierwszy rzut oka widać, iż sąd II instancji naruszył nie tylko przepisy prawa procesowego, ale i materialnego przeprowadzając błędną i dowolną wykładnię przepisów prawa oraz oświadczeń woli stron stosunku pracy”.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi II instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego we wszystkich instancjach zgodnie z wnioskiem skarżącego; ewentualnie o uchylenie wyroku oraz poprzedzającego go

wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego we wszystkich instancjach zgodnie z wnioskiem pozwanego; ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz skarżącego kosztów sądowych w I i II instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw. Zarzuty naruszenia prawa procesowego są nieuzasadnione, ponieważ w ustalonych okolicznościach sprawy Sądy obu instancji mogły orzekać na podstawie zgromadzonego i należycie ocenionego w sprawie materiału dowodowego zebranego we wcześniejszym postępowaniu, które Sąd Najwyższy uchylił do ponownego wyłącznie ze względu na błędne orzekanie w stosunku do strony pozwanej, która nie miała biernej legitymacji procesowej. W ponownym postępowaniu Sąd Apelacyjny trafnie argumentował, że skarżąca wezwana do udziału w sprawie w charakterze pozwanej nie żądała powtórzenia w całości ani w części wcześniejszego postępowania w sprawie, w której uchylone do ponownego rozpoznania postępowanie nie było zniesione, przeto ponowny proces stanowił jego kontynuację, co Sądy obu instancji mogły suwerennie ocenić jako brak potrzeby powielania wcześniejszego postępowania dowodowego ze względu na zasadę ekonomii procesowej i w sprawie należycie wyjaśnionej do prawidłowego wyrokowania.

Ponadto od początku rozpoznawanej sprawy jedyną okolicznością powoływaną jako uzasadnienie powierzenia powodowi funkcji dyrektora pozwanej na okres tylko jednego roku było wszczęcie administracyjno-sądowej procedury unieważnienia wygranego przez powoda konkursu na stanowisko dyrektora strony pozwanej. Skutkiem stwierdzenia nieważności zarządzenia burmistrza w przedmiocie unieważnienia tego konkursu był brak podstaw do ogłoszenia nowego konkursu w przypadku, w którym poprzedni „wygrany” przez powoda konkurs był ważny oraz uzasadniał powierzenie mu funkcji dyrektora skarżącej szkoły na okres 5 lat, co zostało wyrażone w sentencji wyroku deklaratoryjnego, że powód jest zatrudniony na stanowisku dyrektora pozwanego gimnazjum od dnia 1 września 2008 r. do dnia

31 sierpnia 2012 r. W tym zakresie Sąd Najwyższy uznał, że roszczenie o ustalenie lub powierzenie sprawowania funkcji dyrektora szkoły na okres 5 lat oparte na wyniku wygranego konkursu na wymienione stanowisko kierownicze może być uwzględnione i wyrażone w każdej sentencji wyroku sądu pracy, która nie pozostawia wątpliwości co do 5 letniego terminowego okresu wykonywania kierowniczego zatrudnienia na podstawie ważnego konkursu, który przewidywał taki okres kadencji (pełnienia funkcji) kierownika szkoły (art. 36a ust. 13 ustawy o systemie oświaty). W rozpoznawanej sprawie nie budzi wątpliwości kontestowana sentencja ustalająca, że powód jest zatrudniony na stanowisku dyrektora pozwanego gimnazjum od 1 września 2007 r. do 31 sierpnia 2012 r.

Równocześnie powinno być oczywiste, że w przypadku administracyjnosądowego sporu co do ważności lub nieważności przeprowadzonego konkursu na stanowisko dyrektora szkoły właściwe organy powinny powstrzymać się z uruchomieniem (ogłoszeniem i przeprowadzeniem) nowej procedury konkursowej co czasu rozstrzygnięcia zawistej sprawy administracyjnej, zważywszy że „przedwczesne” przeprowadzenie kolejnego konkursu przy stwierdzeniu ważności poprzedniego konkursu na dyrektora szkoły prowadzi do skutków niemożliwych do zaakceptowania ze względu na faktyczne zatrudnienie dwóch dyrektorów. Potencjalne trudności „odwrócenia” skutków prawnych przeprowadzenia dwóch konkursów na dyrektora tej samej szkoły nie pozbawiają ochrony prawnej kandydata, który wcześniej wygrał ważny konkurs na dyrektora szkoły na rzecz kandydata wybranego później w kolejnym konkursie, ponieważ ten „drugi” dyrektor - tak jak organ administracji samorządowej, który przeprowadza drugi konkurs - powinien i musi liczyć się ze skutkami stwierdzenia ważności i skuteczności prawnej poprzedniej procedury konkursowej, która zobowiązywała do powierzenia jego zwycięzcy stanowiska dyrektora szkoły na okres 5 letniej kadencji.

Wbrew twierdzeniom skarżącego pracodawcy, usprawiedliwione odwołanie później wybranego drugiego z dyrektorów pozwanej szkoły spowodowane kontestowanym orzeczeniem ustalającym kadencyjne 5 letnie zatrudnienie wcześniej wybranego w ważnej procedurze konkursowej dyrektora szkoły, nie pozostawia odwołanego „bez pracy i środków do życia”, ponieważ nie prowadzi do

rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy, ale do powrotu odwołanego na poprzednio zajmowane („zwykłe”) stanowisko nauczyciela.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił niemającą usprawiedliwionych podstaw skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w zgodzie z art. 98 k.p.c.

/km/